

STV2110 Politisk filosofi, 2022

Sensorveiledning

Eksamens består av én essayoppgave.

Sammenlign Hobbes og Nietzsche med hensyn til hva de mener om **(a)** menneskesinnet, især hvordan mennesker tenker, og hva som motiverer menneskelig handling, og **(b)** hvordan det er godt og riktig for mennesker å leve.

Underbygg sammenligningen med sitater fra *Leviathan* og *Moralens genealogi*. Det er ikke nødvendig å oppgi kapittel og sidetall.

(a)

Hobbes beskriver menneskers mentale utrustning og funksjonsmåte på detaljert vis. Han berører både perseptuelle, kognitive og konative funksjoner. Sentralt står fornuften (reason). Viktige motiver er materielt begjær og ærekjærhet. I tillegg vektlegger Hobbes den rollen usikkerhet, mistenksomhet og frykt spiller i menneskelig motivasjon. Hans forståelse av menneskesinnet inngår i et situasjonslogisk resonnement om sosial konflikt og leder til den konklusjonen at naturtilstanden er en «krigstilstand».

Nietzsche nedtoner fornuftens betydning for menneskelig handling og handling. Hans sentrale hypotese dreier seg om «viljen til makt». Han antar at det finnes to typer mennesker. Noen er en vellykket, andre en mislykket, konstellasjon av maktviljer. De førstnevntes uforløste nag til de sistnevnte fører til «slaveopprøret» i moralen, som utløser en konflikt som har preget historien siden Oldtiden.

Også for Hobbes er den målsettingen å skaffe seg makt et betydningsfullt menneskelig motiv. Men Hobbes ser opptattheten av makt som en instrumentell tenke- og handlemåte. Hos Nietzsche er det snakk om et fundamentalt element i menneskets måte å være på.

Både Hobbes og Nietzsche forankrer sin forståelse av menneskenaturen i en mer allmenn ontologisk teori. Det er ikke nødvendig å ta den med i besvarelsen, men det er heller ikke å anse som utenomsnakk.

(b)

Hobbes maner mennesker til klokskap ved å formulere en rekke «naturlige lover», som er forskrifter for hvordan man bør leve for å unngå «krigstilstanden». I bunnen av hans normative engasjement ligger den tanken at et liv i permanent frykt for en brå og voldelig død er det verste et menneske kan komme ut for.

Det trengs ingen redegjørelse for det spesifikke innholdet i de «naturlige lovene».

Hobbes' normative engasjement harmonere ikke (uten videre) med hans anti-realistiske forståelse av det normative.

Nietzsche tillegger moral stor betydning i forståelsen av mennesker og samfunnsliv. Han regner, som sagt, med eksistensen av to mennesketyper, og de disponerer for hvert sitt syn på godt

og ondt, og riktig og galt. Kandidaten bør redegjør for de to synene – «herremorale» og «slavemorale».

«Slaveopprøret» i morale lykkes, fordi (eller i den utstrekning) de svake vinner moralsk hegemoni. Nietzsches «genealogi» er en historisk forklaring av endring i moralsk tenkning.

Nietzsches eget normative engasjement har ulike komponenter. Det er, for det første, den «perspektivistiske» påstanden at ingen moral passer alle. De svakes moral bygger på den misforståelsen at det går an å tøyse viljen til mat. For det andre er det den tanken at de svakes moral er livsfiendtlig.

På hver sin måte fremhever Hobbes og Nietzsche verdien av liv.

Nietzsche er dypt uenig i den tanken at lykken for alle mennesker består i et liv som er fritt for fare. Sterke mennesker verdsetter fare, og de sterkes moral er menneskehetens eneste redning.

--

Det som står ovenfor, er momenter som kan inngå i sammenligningen. Hvis det meste av dette er med, og det er fremstilt på en god måte, er besvarelsen så god den kan være.

Sammenligningen skal underbygges med utdrag fra Hobbes og Nietzsche. At dette gjøres, er et vilkår for god karakter.

Det trengs ingen innledning og avslutning av besvarelsen. Det trengs ikke referanser til kapittel, side og lignende. Det trengs ikke kreditering når man gjengir ting som er sagt i forelesningene. Det er greit å sitere Hobbes og Nietzsche på norsk eller engelsk